

Opis źródła:

Przemówienie do narodu cesarza Hirohito nadane przez japońskie radio, 15 sierpnia 1945 informowało o poddaniu się Japonii, co doprowadziło do zakończenia II wojny światowej. Przemówienie to jest pierwszym znanym przypadkiem przemówienia japońskiego cesarza do zwykłych ludzi (za pomocą nagrania). Nie zostało ono nadane bezpośrednio – odtworzono je z nagranych wcześniej zapisu fonograficznego.

Miejsce wydania:

Wielkie mowy historii : Od Hitlera do Eisenhowera, T. 3, Warszawa 2006, s. 201-202.

https://en.wikipedia.org/wiki/Hirohito_surrender_broadcast

Miejsce przechowywania źródła:

Płyta z nagraniem znajduje się w NHK Museum of Broadcasting w Tokio.

Tekst źródła:

Do naszych dobrych i wiernych poddanych:

Po dogłębnym rozważeniu ogólnych tendencji na świecie i warunków, w jakich znalazło się dziś nasze cesarstwo, postanowiliśmy rozstrzygnąć obecną sytuację, sięgając po środek nadzwyczajny.

Poleciliśmy naszemu rządowi, by zakomunikował rządowi Stanów Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii, Chin i Związku Radzieckiego, że nasze Cesarstwo przyjmuje warunki sformułowane w ich wspólnej deklaracji.

Starania o wspólne dobro i szczęście wszystkich narodów oraz o bezpieczeństwo i pomyślność wszystkich naszych poddanych są uroczystym zobowiązaniem, które zostało nam przekazane przez naszych Cesarskich Przodków i które leży nam na sercu.

Rzeczywiście, wypowiedzieliśmy wojnę Ameryce i Wielkiej Brytanii powodowani szczerym pragnieniem zapewnienia ochrony Japonii i stabilizacji we wschodniej Azji. Zdecydowanie nie chcieliśmy naruszać suwerenności innych narodów ani nie pragnęliśmy zdobyć terytorialnych.

Ale mijają już prawie cztery lata tej wojny. Mimo największych wysiłków nas wszystkich — walecznych zmagających się lądowych i morskich, gorliwości i wytrwałości tych, którzy służą naszemu państwu, poświęcenia stu milionów naszych poddanych — wojna nie potoczyła się tak, by przynieść pożytek Japonii, jednocześnie wszystkie tendencje na świecie nie sprzyjają obecnie interesom naszego państwa.

Co więcej, wróg sięgnął po nową, najokrutniejszą bombę, której siła niszczenia jest przeogromna i której ofiarami padło wielu niewinnych ludzi. Gdybyśmy kontynuowali walkę, doprowadziłoby to nie tylko do ostatecznego upadku i unicestwienia japońskiego narodu, lecz również do całkowitego zniszczenia ludzkiej cywilizacji.

Jak w tej sytuacji mamy ochronić miliony naszych poddanych, jak udobruchamy najświętsze duchy naszych Cesarskich Przodków? To jest powód, dla którego poleciliśmy przyjąć warunki wspólnej deklaracji mocarstw.

Musimy złożyć wyrazy najgłębszego żalu naszym sojusznicznym państwom ze wschodniej Azji, które konsekwentnie współpracowały z Cesarstwem w dziele emancypacji wschodniej Azji.

Myśl o oficerach i żołnierzach, o wszystkich, którzy zginęli na polu bitwy, polegli na swych posterunkach, którzy spotkali na swej drodze śmierć, myśl o ich osieroconych rodzinach wypełnia bólem nasze serce każdego dnia i każdej nocy.

Opieka nad rannymi i cierpiącymi, nad tymi, którzy stracili swe domy i pozostali bez środków do życia, jest przedmiotem naszej głębokiej troski. Trudy i cierpienia, których nasz naród jeszcze doświadczy, będą z pewnością ogromne.

Bardzo dobrze rozumiemy wasze najgłębsze uczucia, nasi poddani. Jednak bieg wydarzeń i nakaz obecnej chwili sprawiły, że postanowiliśmy utorować drogę do powszechnego pokoju dla wszystkich przyszłych pokoleń, kosztem niewypowiedzianego bólu i cierpienia. Potrafimy ocalić i zachować strukturę Cesarskiego Państwa i wciąż jesteśmy z wami, nasi dobrzy i wierni poddani, ufając w waszą szczerą i prawość.

Zdecydowanie wystrzegajcie się wszelkich wybuchów emocji, które mogą zrodzić niepotrzebne komplikacje, wszelkich wewnętrznych sporów i waśni, które mogą wywołać zamęt, sprowadzić was na złą drogę i sprawić, że świat straci do was zaufanie.

Niech cały naród trwa jak jedna wielka rodzina, z pokolenia na pokolenie, w niewzruszonej wierze w niezniszczalność swej boskiej ziemi, świadom brzemienia odpowiedzialności, jaka na nim spoczywa, i długiej drogi, jaka go czeka. Zjednoczcie swe wszystkie siły, aby poświęcić się budowaniu przyszłości. Rozwijajcie w sobie prawość i szlachetność ducha, pracujcie wytrwale, abyście mogli powiększać przyrodzoną chwałę Cesarskiego Państwa i dotrzymywać kroku całemu światu na drodze postępu.

Rozkazujemy wszystkim naszym poddanym, aby postępowali zgodnie z naszymi życzeniami.

Przeł. Jerzy Bokłażec

Słowniczek pojęć:

Hirohito – (ur. 29 kwietnia 1901, zm. 7 stycznia 1989) – 124. cesarz Japonii, panujący w latach 1926–1989. Patrz: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Hirohito>

Warunki sformułowane w ich wspólnej deklaracji – mowa o deklaracji poczdamskiej z 26.06.1945 roku, w ramach której przedstawiciele USA, Wielkiej Brytanii i Chin wezwali Japonię do bezwarunkowej kapitulacji oraz określiła główne zasady jej demilitaryzacji i demokratyzacji. Później do tej deklaracji dołączył również ZSRR. Patrz: <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/poczdamska-konferencja;3958665.html>

Nową, najokrutniejszą bombę – mowa o bombach atomowych zrzuconych przez USA na Hiroszimę i Nagasaki 6 i 9 sierpnia 1945 roku.

Pytania do źródła.

Pytania dla uczniów szkoły podstawowej i uczniów szkoły średniej (poziom podstawowy):

1. Jak swoją decyzję tłumaczy cesarz Japonii?
2. Jak myślisz, dlaczego Hirohito nie powiedział wprost, że Japonia się poddaje lub kapituluje przez aliantami?
3. Na podstawie tekstu odpowiedz, jakiego rodzaju ustrój polityczny panował wówczas w Japonii. Które fragmenty tekstu to potwierdzają?

Pytania dla uczniów szkoły średniej (poziom rozszerzony): pytania dla poziomu podstawowego, a ponadto:

1. Wymień manipulacje występujące w tekście dotyczące działalności armii japońskiej w Azji Wschodniej.
2. Na podstawie tekstu źródłowego i własnej wiedzy oceń słuszność (lub jej brak) użycia bomb atomowych zrzuconych na Hiroszimę i Nagasaki. Uzasadnij swoją wypowiedź.

Wskazówki:

Po zakończeniu działań w czasie II wojny światowej w Europie (8.05.1945 r.) walki w Azji dalej się toczyły. Zdobywanie kolejnych wysp i mniejszych terenów przez aliantów było bardzo trudne, więc USA zdecydowało o użyciu bomby atomowej. To skłoniło cesarza Japonii do przyjęcia warunków deklaracji poczdamskiej. Część oddziałów japońskiej armii nie chciało przystać na kapitulację uznając, że jest to niehonorowe. Pomimo, że cesarz wspominał jedynie o przyjęciu warunków deklaracji poczdamskiej spiker radiowy po przemówieniu cesarza wyjaśnił, że chodzi o poddanie się.

Literatura pomocnicza”

Margolin J.-L., *Japonia 1937-1945. Wojna Armii Cesarza*, Warszawa 2009.

Polit J., *Hirohito. Tajemnica cesarza Showa 1901-1989*, Kraków 2019.

Skurski M., *Japonia w latach 1936–1945 jako państwo totalitarne?*, „Argumenta Historica”, Nr 8, 2021, s. 119-137

(<https://czasopisma.bg.ug.edu.pl/index.php/argumentahistorica/article/view/7409/6601>)

Tarasiuk R., *Pamięć Hiroszimy. W 70 rocznicę zrzucenia bomby atomowej*, „Doctrina. Studia społeczno-polityczne”, Nr 12, 2015, 143-161

(<https://czasopisma.uph.edu.pl/doctrina/article/view/1320/1136>)

Najważniejsze cezury:

Przemówienie cesarza Hirohito zostało nadane 15 sierpnia 1945 roku. Było to ponad 3 miesiące po zakończeniu działań wojennych w Europie (8 maja) oraz kilka dni po zrzuceniu przez USA bomb atomowych na Hiroszimę (6 sierpnia) i Nagasaki (9 sierpnia). Dodatkowo 8 sierpnia ZSRR wypowiedział wojnę Japonii. 2 września 1945 roku Japonia podpisała akt bezwarunkowej kapitulacji. Jest to oficjalny koniec II wojny światowej.

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord: Adrian Kopp